

MỐI QUAN HỆ GIỮA ĐỔI MỚI KINH TẾ VÀ ĐỔI MỚI CHÍNH TRỊ Ở VIỆT NAM HIỆN NAY: VẤN ĐỀ VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

LÊ MINH QUÂN ^(*)

1. Mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị và giải quyết mối quan hệ ấy ở Việt Nam là một hệ vấn đề mới mẻ và phức tạp, thu hút sự quan tâm của giới nghiên cứu lý luận và hoạt động thực tiễn ở trong và ngoài nước. Có thể khu biệt các tác giả và công trình nghiên cứu của họ (sau đây gọi là nhóm các nghiên cứu) về những vấn đề trên thành ba nhóm: i) nhóm các nghiên cứu về lý luận của chủ nghĩa Marx - Lenin, tư tưởng Hồ Chí Minh và quan điểm, đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam về mối quan hệ giữa cải cách, đổi mới kinh tế và cải cách, đổi mới chính trị; ii) nhóm các nghiên cứu về thực tiễn mối quan hệ và giải quyết mối quan hệ giữa cải cách kinh tế và cải cách chính trị ở các nước, nhất là những nước có tương đồng với Việt Nam và tham chiếu với Việt Nam; iii) nhóm các nghiên cứu về mối quan hệ và giải quyết mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị ở Việt Nam hiện nay. Có thể khái quát những kết quả lớn của các nhóm nghiên cứu như sau:

Thứ nhất, nhóm các nghiên cứu về lý luận của chủ nghĩa Marx - Lenin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm, đường

lối của Đảng Cộng sản Việt Nam về mối quan hệ giữa kinh tế và chính trị. Nhóm các nghiên cứu này đã cơ bản làm rõ được nhiều vấn đề có ý nghĩa phương pháp luận, đặt nền tảng cho việc nhận thức và giải quyết mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị trong thời kỳ đổi mới ở nước ta. Theo đó, mối quan hệ giữa kinh tế và chính trị là mối quan hệ cơ bản, tồn tại khách quan trong mọi xã hội có phân chia giai cấp và được tổ chức thành nhà nước.

Kinh tế là yếu tố cốt lõi của cơ sở hạ tầng xã hội, chính trị là yếu tố cốt lõi của kiến trúc thượng tầng xã hội, do vậy, mối quan hệ giữa cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng thực chất là mối quan hệ giữa kinh tế và chính trị. Nói cách khác, quan hệ giữa kinh tế và chính trị là biểu hiện cô đọng và tập trung của quan hệ giữa cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng của xã hội; trong đó kinh tế suy đến cùng quyết định chính trị, ngược lại chính trị định hướng cho quá trình phát triển kinh tế và điều chỉnh các quan hệ kinh tế. Trong lúc

^(*) PGS., TS. Triết học, Học viện Chính trị - Hành chính quốc gia Hồ Chí Minh.

kinh tế mang tính cơ bản, nền tảng thì chính trị lại không thể không mang tính ưu tiên so với kinh tế; kinh tế quy định chính trị nhưng chính trị lại lãnh đạo kinh tế, v.v...

Phát triển kinh tế là cơ sở của ổn định chính trị, còn ổn định và phát triển chính trị là tiền đề cho phát triển kinh tế. Nhận thức và giải quyết đúng đắn mối quan hệ giữa kinh tế và chính trị, giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị thực chất là giải quyết mối quan hệ giữa cái khách quan và cái chủ quan, giữa cái tất yếu và cái có thể, giữa cái khả năng và cái hiện thực, v.v... trong quá trình đổi mới.

Nhóm các nghiên cứu về quan điểm, đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam về vấn đề này đã cơ bản làm rõ quá trình đổi mới và phát triển nhận thức, mà xuất phát điểm là đổi mới tư duy - tư duy kinh tế của Đảng, quá trình hiện thực hóa những nhận thức khoa học của Đảng về mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị trong tiến trình đổi mới ở Việt Nam. Sự phát triển trong nhận thức lý luận của Đảng về mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị và giải quyết mối quan hệ ấy ở nước ta thể hiện tập trung trong các văn kiện, nghị quyết của Đảng trong thời kỳ Đổi mới. Theo đó:

Đại hội VI của Đảng (1986), khi đề ra đường lối đổi mới, đã nhấn mạnh đổi mới phải có bước đi và cách làm thích hợp. Đại hội VII của Đảng nêu những kinh nghiệm bước đầu của thời kỳ Đổi mới; về quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị, cần phải tập trung đổi mới kinh tế, đồng thời với đổi mới kinh tế cần phải từng bước đổi mới tổ chức và phương thức hoạt động của hệ thống

chính trị; đổi mới hệ thống chính trị cần phải trên cơ sở nghiên cứu và chuẩn bị nghiêm túc, không gây mất ổn định chính trị; thận trọng nhưng không chậm trễ trong đổi mới hệ thống chính trị. Đại hội VIII của Đảng nêu kinh nghiệm kết hợp chặt chẽ ngay từ đầu đổi mới kinh tế với đổi mới chính trị, lấy đổi mới kinh tế làm trọng tâm, đồng thời từng bước đổi mới chính trị.

Đại hội IX và X của Đảng tiếp tục khẳng định phải đổi mới toàn diện từ kinh tế, chính trị, đối ngoại đến tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội một cách đồng bộ, có kế thừa với những bước đi, hình thức và cách làm phù hợp. Với việc đổi mới tư duy, Đảng ta đã từng bước nhận thức và giải quyết đúng đắn mối quan hệ giữa kinh tế và chính trị trong quá trình đổi mới, đưa đất nước ra khỏi khủng hoảng kinh tế - xã hội, bước vào giai đoạn đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế. Đại hội XI của Đảng còn xác định mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị là một trong những mối quan hệ, một trong những mâu thuẫn biện chứng lớn cần được chú trọng giải quyết trong quá trình đổi mới. Đổi mới và phát triển nhận thức của Đảng về giải quyết mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị, hơn nữa, còn trở thành bộ phận căn bản, cấu thành của đường lối đổi mới của Đảng.

Thứ hai, nhóm các nghiên cứu về quan hệ giữa cải cách kinh tế và cải cách chính trị ở các nước, nhất là những nước đang chuyển đổi và những nước có sự tương đồng với Việt Nam, cho đến nay đề cập chủ yếu đến những vấn đề lý luận chung về quan hệ và sự tác động qua lại giữa chính trị và kinh tế, giữa nền kinh tế thị trường và chế độ dân

chủ trong chính trị. Các nghiên cứu này đã cung cấp những đánh giá khác nhau về ưu thế và hạn chế của thị trường, sự phân thạnh trong tương lai và nền kinh tế phi thị trường; chỉ ra cách thức nghiên cứu về chính trị và sự phát triển, những khó khăn trong việc tiếp cận nghiên cứu các vấn đề về sự phát triển trong bối cảnh chính trị thay đổi; phân tích, đánh giá những tác động qua lại giữa thể chế, sự lựa chọn chính sách công, phát triển kinh tế và những hậu quả chính trị ở những nước đang phát triển hay đang trong thời kỳ chuyển đổi.

Nhóm các nghiên cứu này cơ bản đã chỉ ra tác động của những thay đổi chính trị, xã hội dẫn đến những thay đổi về kinh tế và ngược lại ở các nước đang phát triển và chuyển đổi; những thành công và thất bại của các mô hình thay đổi kinh tế và chính trị ở Liên Xô và các nước Đông Âu trước đây; quá trình thay đổi từ nền kinh tế kế hoạch hóa tập trung sang nền kinh tế thị trường tư bản và chế độ chính trị tương ứng; quá trình chuyển hướng cải cách nền kinh tế; những thành tựu và hạn chế trong việc ổn định và tái thiết nền kinh tế vi mô và hội nhập vào nền kinh tế thế giới của các nước Đông Âu, Nga, các nước trong không gian hậu Xô Viết. Nhóm các nghiên cứu này cũng đã chỉ ra những tác động qua lại giữa cải cách kinh tế và cải cách chính trị ở các nước châu Á, nhất là Đông Á và Đông Nam Á. Đặc biệt, nhóm các nghiên cứu này đã phân tích những yếu tố tác động, nguyên nhân thành công và hạn chế, khó khăn và thách thức trong cải cách kinh tế và những thay đổi trong cải cách chính trị của Trung Quốc; cung cấp những tri thức và kinh nghiệm hữu ích

cho việc giải quyết những vấn đề tương ứng ở Việt Nam.

Thứ ba, nhóm các nghiên cứu về quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị ở Việt Nam đến nay đã đạt được những kết quả bước đầu quan trọng, làm cơ sở cho các nghiên cứu tiếp theo. Nhóm các nghiên cứu này đã được triển khai theo logic đổi mới kinh tế, đổi mới chính trị và mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị.

- Về đổi mới kinh tế và xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng XHCN, nhóm các nghiên cứu này phân tích ở mức độ nhất định những yếu tố cấu thành của thể chế kinh tế thị trường và kinh tế thị trường định hướng XHCN; quá trình xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật kinh tế; đổi mới, sắp xếp lại doanh nghiệp nhà nước; đổi mới thể chế nhằm thúc đẩy phát triển các loại hình doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế; cải cách hành chính; mở cửa và hội nhập kinh tế quốc tế; khẳng định những thành tựu và hạn chế trong việc xây dựng khung thể chế kinh tế thị trường ở Việt Nam.

- Về đổi mới chính trị, hệ thống chính trị, nhóm các nghiên cứu này đã đề cập đến những vấn đề về tổng kết mô hình cũ của CNXH; làm rõ hơn con đường đi lên CNXH, việc xây dựng Nhà nước pháp quyền và nền dân chủ XHCN ở Việt Nam. Khẳng định quan điểm đổi mới toàn diện, trong đó lấy đổi mới kinh tế làm trọng tâm, xây dựng Đảng làm then chốt là sự sáng tạo, xuất phát từ thực tiễn của Việt Nam.

- Về mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị, nhóm các nghiên cứu này đã bước đầu làm rõ những vấn

đề và mâu thuẫn trong quan hệ giữa kinh tế và chính trị, giữa lợi ích kinh tế và quyền lực chính trị, giữa tính tất yếu khách quan cũng như mục tiêu đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị, tính cấp bách của việc thể chế hóa, pháp luật hoá mối quan hệ giữa kinh tế và chính trị, giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị, v.v... ở Việt Nam.

Đồng thời, nhiều mối quan hệ được xem là thứ cấp nằm trong mối quan hệ lớn giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị ở Việt Nam cũng được triển khai nghiên cứu. Đó là các quan hệ giữa xây dựng và hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường định hướng XHCN với xây dựng và hoàn thiện thể chế chính trị dân chủ XHCN; giữa phát triển kinh tế thị trường với bảo đảm định hướng XHCN; giữa phát triển kinh tế thị trường định hướng XHCN với xây dựng nhà nước pháp quyền XHCN và xã hội dân sự (xã hội công dân); giữa phát triển kinh tế với thực hiện tiến bộ và công bằng xã hội, xây dựng và phát huy sức mạnh khối đại đoàn kết toàn dân; giữa hội nhập kinh tế quốc tế với xây dựng nền kinh tế độc lập, tự chủ và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam XHCN; giữa ổn định chính trị - xã hội với phát triển kinh tế, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế.

Nhìn tổng thể, hầu hết các vấn đề cơ bản trong mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị ở Việt Nam đã được triển khai nghiên cứu và đạt những kết quả nhất định. Tuy nhiên, vẫn còn nhiều vấn đề về bản chất, nội dung, cơ chế tác động qua lại, tính đồng bộ, v.v... giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị còn chưa được làm sáng tỏ. Nhiều vấn đề mới trong thực tiễn từ mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới

chính trị, khi công cuộc đổi mới đi vào chiều sâu, còn chưa được đề cập. Những giải pháp có tính hệ thống và đột phá nhằm giải quyết quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị trên thực tiễn chưa được xác định rõ ràng. Nhiều vấn đề mới trong mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị, thể hiện mâu thuẫn biện chứng trong quá trình đổi mới, nhất là ở thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế ở Việt Nam hiện nay vẫn chưa được lý giải. Hơn nữa, công cuộc đổi mới càng phát triển theo chiều sâu, trong mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị càng đặt ra những vấn đề phức tạp và mới mẻ; nhiều vấn đề phức tạp chưa kịp được lý giải thấu đáo thì lại xuất hiện những vấn đề mới. Do vậy, có những vấn đề cần được tiếp tục nghiên cứu theo chiều sâu và những vấn đề mới cần được tiếp cận nghiên cứu.

2. Tình hình trên cho thấy mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị ở Việt Nam hiện nay và trong những năm tới vẫn cần được tiếp tục nghiên cứu, làm sáng tỏ. Theo đó:

Việc nghiên cứu mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị ở Việt Nam hiện nay cần tập trung vào mục tiêu cơ bản là: Làm rõ hơn nữa những yêu cầu và nhiệm vụ của đổi mới kinh tế đối với đổi mới chính trị và ngược lại - những yêu cầu và nhiệm vụ của đổi mới chính trị đối với đổi mới kinh tế; làm rõ những vấn đề mới đặt ra từ thực tiễn giải quyết mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị; xác định những phương hướng và giải pháp nhằm giải quyết hợp lý, có hiệu quả và kịp thời mối quan hệ giữa đổi mới kinh

tế và đổi mới chính trị hiện nay và những năm tiếp theo.

Việc nghiên cứu mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị ở Việt Nam hiện nay cần giải quyết những nhiệm vụ chủ yếu là: i) Làm rõ hơn những cơ sở lý luận cho việc giải quyết mối quan hệ giữa cải cách, đổi mới kinh tế và cải cách, đổi mới chính trị của các nước làm cơ sở cho việc giải quyết những vấn đề liên quan ở Việt Nam. ii) Làm rõ hơn thực trạng, những vấn đề mới đặt ra trong mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị và việc giải quyết mối quan hệ này ở Việt Nam. iii) Xác định cụ thể hơn những quan điểm, giải pháp và kiến nghị nhằm giải quyết hợp lý, hiệu quả và kịp thời những vấn đề bức xúc, trước mắt cũng như lâu dài trong mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị (tập trung hơn vào những vấn đề mới phát sinh) đáp ứng yêu cầu của công cuộc đổi mới.

Những vấn đề cần tiếp tục nghiên cứu theo chiều sâu là: i) Làm thế nào để nền kinh tế thị trường đa thành phần (nền kinh tế thị trường với đa hình thức sở hữu tư liệu sản xuất) có thể tương dung với nền chính trị nhất nguyên - cụ thể hơn, làm thế nào để nền kinh tế thị trường định hướng XHCN có thể tương dung với nền chính trị XHCN. ii) Có phải kinh tế thị trường có thể giải quyết được mọi vấn đề chính trị - xã hội, mà không cần đến sự lãnh đạo của Đảng và quản lý của Nhà nước, không cần đến vai trò định hướng của chính trị. iii) Ngược lại, có phải Đảng và Nhà nước thông qua vai trò của đường lối, chính sách có thể quyết định hết thảy vấn đề, nhất là vấn đề phát triển kinh tế. iv) Làm thế nào phát hiện, ngăn chặn và khắc phục được những bất cập giữa đổi

mới kinh tế theo hướng tự do hóa, thị trường hóa, quốc tế hóa (nhấn mạnh mặt khách quan) với đổi mới chính trị theo hướng giữ vững và tăng cường sự lãnh đạo, quản lý của Đảng và Nhà nước theo định hướng XHCN (nhấn mạnh mặt chủ quan). v) Làm thế nào ngăn chặn và khắc phục được hiện tượng tuyệt đối hóa tự do hóa kinh tế cũng như gia tăng sự can thiệp của chính trị vào kinh tế, tách rời đổi mới kinh tế với đổi mới chính trị.

Những vấn đề mới trong mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị cần được triển khai nghiên cứu là: i) Nhận diện một cách cụ thể để khai thác những yếu tố tích cực (tác động thuận chiều) trong mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp đổi mới đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa. ii) Nhận diện một cách cụ thể để hạn chế những yếu tố, những mặt khâu vướng mắc, cản trở lẫn nhau (tác động trái chiều) trong đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị, làm cho đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị diễn ra không đồng bộ, nhịp nhàng, ít hỗ trợ lẫn nhau và khó tạo ra những cộng lực thúc đẩy việc thực hiện mục tiêu XHCN trong sự phát triển đất nước. iii) Nhận diện và phân tích những biểu hiện cụ thể (nội dung, hình thức, phương thức, phương tiện, công cụ,...) của sự tác động biện chứng giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị trong tiến trình đổi mới chung của đất nước, để có những giải pháp thích ứng, kịp thời tháo gỡ vướng mắc, khắc phục bất cập thúc đẩy công cuộc đổi mới đi lên.

Từ những nghiên cứu trên, vấn đề hướng tới là: i) xác định những quan điểm và phương hướng giải quyết mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới

chính trị đáp ứng yêu cầu của công cuộc đổi mới đi lên CNXH ở Việt Nam. Những quan điểm này thể hiện những vấn đề có tính nguyên tắc, phương pháp và phương châm trong đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị. ii) Xác định những giải pháp và kiến nghị về giải quyết mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị. Những giải pháp, đến lượt mình, bao gồm giải pháp về tư tưởng và nhận thức (nghiên cứu lý luận, tuyên truyền và giáo dục); về thể chế (đường lối, nghị quyết, cơ chế, chính sách); về tổ chức và cán bộ (quy hoạch, đào tạo, giáo dục, sử dụng, đãi ngộ); những kiến nghị (đối với các cấp, ngành, lĩnh vực có liên quan).

3. Về phương pháp luận nghiên cứu, việc nghiên cứu mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị ở nước ta hiện nay, trước hết cần nắm chắc phương pháp luận duy vật biện chứng và duy vật lịch sử của chủ nghĩa Marx - Lenin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam. Trên cơ sở phương pháp luận chung ấy, cần vận dụng phương pháp tiếp cận hệ thống - cấu trúc, thể hiện tập trung ở lý luận hình thái kinh tế - xã hội của chủ nghĩa Marx - Lenin vào việc nghiên cứu vấn đề.

Tuy nhiên, nếu chỉ dừng lại ở các phương pháp luận này thì các kết quả nghiên cứu phần lớn cũng chỉ dừng lại ở các vấn đề có tính phương pháp luận, những luận giải có tính triết lý và hướng vào lý giải những vấn đề ở tầm vĩ mô. Trong khi đó, việc nghiên cứu mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị ở nước ta hiện nay, không chỉ dừng lại ở những vấn đề có tính lý thuyết, mà quan trọng hơn là nghiên cứu khái quát lý luận từ thực tiễn đổi

mới kinh tế và đổi mới chính trị một cách cụ thể, thiết thực và khả thi.

Do vậy, cùng với việc sử dụng phương pháp luận mác xít và các phương pháp nghiên cứu có tính truyền thống của khoa học xã hội và nhân văn, cần tiếp cận sử dụng những lý thuyết và phương pháp nghiên cứu hiện đại, những công cụ phân tích và tiêu chí đánh giá hiện đại trong việc nhận thức và giải quyết mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị trong thực tiễn. Đặc biệt, cần sử dụng các phương pháp điều tra xã hội học, sử dụng phần mềm SPSS trong phân tích, đánh giá kết quả điều tra xã hội học, phương pháp mô hình hóa, phương pháp nghiên cứu dựa trên bằng chứng, v.v...

Về góc độ tiếp cận nghiên cứu mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị, ngoài cách tiếp cận từ góc độ triết học, cần có những tiếp cận từ kinh tế học, chính trị học, xã hội học và văn hóa học,... với những phương pháp nghiên cứu và xử lý thông tin hiện đại, chính xác và hướng vào giải quyết những yêu cầu và nhiệm vụ cụ thể, thiết thực của thực tiễn.

Về phạm vi và giới hạn nghiên cứu, cần tập trung hơn vào giai đoạn từ sau Đại hội XI của Đảng (1/2011) đến nay và hướng đến năm 2020, khi nước ta cơ bản trở thành nước công nghiệp hiện đại. Cần tiếp cận nghiên cứu mối quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị không chỉ ở tầm vĩ mô, mà còn ở tầm vi mô; không chỉ ở Trung ương mà còn ở địa phương và cơ sở □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đinh Văn Ân (2006), *Thực trạng xây dựng và hoàn thiện thể chế kinh tế*

- thị trường định hướng XHCN ở Việt Nam* (Tài liệu của Viện Nghiên cứu Quản lý kinh tế Trung ương), Hà Nội.
2. Lê Xuân Bá (2007), “Xây dựng thể chế kinh tế thị trường định hướng XHCN ở Việt Nam”, *Tạp chí Cộng sản*, số 2.
 3. Nguyễn Đức Bình (chủ biên) (2003), *Về Chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên Chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
 4. Hoàng Thị Hoà (2005), *Đổi mới và nâng cao hiệu quả của quan hệ nhà nước với thị trường, phát huy vai trò của các đoàn thể và các hội* (Đề tài cấp Bộ, Viện Nghiên cứu quản lý kinh tế Trung ương).
 5. Nguyễn Văn Huyền (2012), *Giải phóng, đổi mới, phát triển vì chủ nghĩa xã hội*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
 6. Hoàng Thị Bích Loan (2007), “Giữ vững định hướng xã hội chủ nghĩa trong phát triển kinh tế thị trường ở nước ta hiện nay”, *Tạp chí Cộng sản*, số 4.
 7. Dương Xuân Ngọc (Chủ biên) (2012), *Quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới chính trị- từ nhận thức đến thực tiễn*, Nxb. Chính trị - Hành chính, Hà Nội.
 8. Vũ Văn Phúc,... (Đồng chủ biên) (2006), *Về quan hệ giữa kinh tế và chính trị ở nước ta hiện nay*, Nxb. Lý luận chính trị, Hà Nội.
 9. Nguyễn Duy Quý (Chủ biên) (2008), *Hệ thống chính trị nước ta trong thời kỳ đổi mới*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
 10. Tô Huy Rúa (2007), “Nâng cao vai trò chủ đạo của kinh tế nhà nước trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa”, *Tạp chí Cộng sản*, số 2.
 11. Nguyễn Thái Sơn (2006), *Quan hệ giữa đổi mới kinh tế với đổi mới chính trị ở Việt Nam hiện nay*, (Đề tài Đại học Quốc gia Hà Nội), Hà Nội.
 12. Nguyễn Viết Thảo (2008), “Quan hệ giữa đổi mới kinh tế và đổi mới hệ thống chính trị ở Việt Nam”, *Tạp chí Lý luận chính trị*, số 5.
 13. “Thông báo Hội nghị lần thứ bảy Ban chấp hành trung ương Đảng khóa XI”, *Báo Nhân Dân*, ngày 12/5/2013.
 14. Nguyễn Phú Trọng (2006), *Một số vấn đề lý luận - tư tưởng sau 20 năm đổi mới*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
 15. Brian C. Smith (2003), *Understanding Third World Politics: Theories of Political Change and Development*, Indiana University Press, 2nd edition.
 16. Dali Yang (2004), *Remaking the Chinese Leviathan: Market Transition and the Politics of Governance in China*, Stanford University Press, New edition.
 17. Daniel Gros, Alfred Steinherr (2004), *Economic Transition in Central and Eastern Europe: Planting the Seeds*, Cambridge University Press, 2nd, Updated edition.
 18. Jeffrey Friedman (1996), *The Rational Choice Controversy: Economic Models of Politics Reconsidered*, Yale University Press.